

1 Liquiditeitsbalans

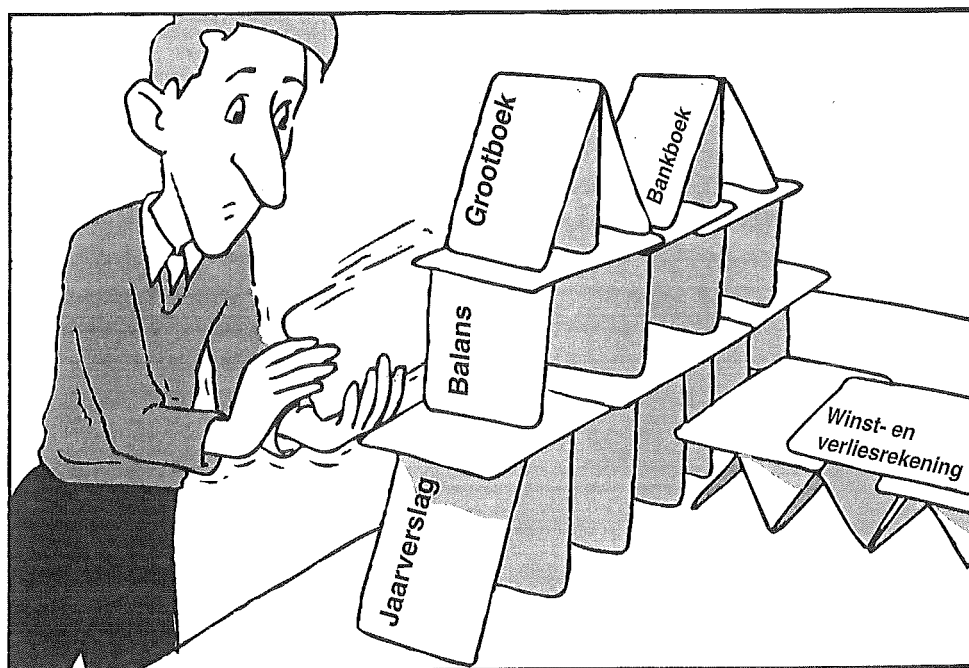
Oriëntatie

Als je ondernemer bent, kun je niet zonder geld. Je hebt geld nodig om je bedrijf te starten, maar ook om het daarna aan de gang te houden. Als je wilt uitbreiden, moet je vaak geld van buitenaf aantrekken, bijvoorbeeld van een bank. Een bank wil jou wel geld lenen, maar wil vooral de zekerheid dat je het geleende geld terugbetaalt. Je kunt ook op andere manieren aan geld komen. Geld lenen van ouders komt nog veel voor. Deze familieleningen berusten op het vertrouwen dat ouders hebben in het bedrijf van hun kind(eren). Betaling van je leverancier(s) nadat je iets hebt verkocht, is weer een andere manier van financieren.

Je vindt de vormen van financieren terug in de liquiditeitsbalans. Deze balans is een momentopname van de bezittingen en de schulden van het bedrijf. Je ziet hoe je aan het vermogen in het bedrijf bent gekomen, en ook wat je ermee hebt gedaan. Het is een overzicht van de liquiditeit van het bedrijf. De liquiditeitsbalans, die je op elk moment van je bedrijf kunt opstellen, is een belangrijk hulpmiddel bij de beoordeling van de financiële situatie van je bedrijf.

Fig. 1.1

De financiële administratie is de basis. Zonder een goede basis kan je bedrijf als een kaartenhuis instorten.

Leerdoelen

Na bestudering van dit hoofdstuk kun je:

- de onderdelen van een liquiditeitsbalans noemen;
- een liquiditeitsbalans opstellen.

1.1 Onderdelen van de liquiditeitsbalans

De winkel van Jan en Simone draait goed. Zo goed zelfs, dat aan uitbreiding wordt gedacht. Regelmatig is er contact met de bank. De uitbreidingsplannen komen ook aan de orde. De kredietadviseur van de bank stelt Jan en Simone voor om hun balans en winst-en-verliesrekening van de laatste drie jaar door te spreken. Een verzoek waar Jan en Simone graag op ingaan.

We gaan met name in op de *liquiditeitsbalans*. Deze balans geeft onder meer een overzicht van de liquiditeitspositie van het bedrijf. In het woord "liquiditeit" zit het Franse woord "liquide", wat "vloeibaar" betekent (denk ook aan het Engelse woord "liquid": vloeistof). De liquiditeit van het vermogen geeft de beschikbaarheid van het vermogen aan.

liquiditeit

Onder *liquiditeit* verstaan we het vermogen van het bedrijf om op korte termijn aan betalingsverplichtingen te voldoen.

Als een bedrijf zijn schulden op tijd kan betalen, noem je het bedrijf "liquide". Een bedrijf is "overliquide" als het over te veel liquide middelen beschikt. Je noemt een bedrijf "illiquide" als het niet op tijd kan betalen. De liquiditeitsbalans geeft inzicht in alle liquiditeiten van het bedrijf. Je bedrijfsgebouw bijvoorbeeld heeft geen liquiditeitswaarde, omdat je er geen rekening mee kunt betalen. Voor het regelen van een financiering moet je de bank ervan kunnen overtuigen dat je steeds voldoende liquide bent om de rente en aflossing te kunnen betalen. Een liquiditeitsbalans geeft de aard van de bezittingen en het vermogen van je bedrijf op een bepaald moment weer.

activakant

De linkerkant van de balans is de *activakant*. Hier zie je hoe het vermogen is aangewend (met andere woorden: Wat heb je ermee gedaan?). De rechterkant heet de *passivakant*. Hier zie je wat de herkomst is van het vermogen (met andere woorden: Hoe ben je eraan gekomen?).

passivakant

Fig. 1.2

De balans van een bedrijf is altijd in evenwicht. De hoogste activaposten liggen vast in het bedrijf. De lagere kosten zijn direct beschikbaar.

Activa vermogenaanwending		Passiva vermogensverrijging	
t o e n e m e n d e	Vaste activa Gebouwen Inventaris Vlottende activa Voorraden Debiteuren Liquide middelen Totaal vermogen	Eigen vermogen Vreemd vermogen op lange termijn op korte termijn Totaal vermogen	t o e n e m e n d e l i q u i d i t e i t

vaste activa,
 vlottende activa
 eigen vermogen
 vreemd vermogen
 vreemd vermogen op
 lange termijn
 vreemd vermogen op
 korte termijn

In figuur 1.2 zie je dat er een hoofdingeling is in twee soorten activa. Dit zijn de *vaste activa* en de *vlottende activa*. De vlottende activa zijn veel meer liquide dan de vaste activa.

De hoofdingeling van de passiva is die in *eigen vermogen* en *vreemd vermogen*. Het vreemd vermogen komt van buiten het bedrijf en is weer te verdelen in *vreemd vermogen op lange termijn* en *vreemd vermogen op korte termijn*. We bespreken nu de activa: eerst de vaste activa, daarna de vlottende activa.

Vaste activa

De vaste activa zijn de duurzame productiemiddelen. Wat versta je hieronder? Duurzame productiemiddelen gaan langer dan een jaar mee. Voorbeelden op het bedrijf van Jan en Simone zijn het gebouw, de winkelinventaris, de computer voor de administratie, enzovoort.

De balanswaarde van het gebouw en de inventaris verandert echter van dag tot dag. De balans is een momentopname, een "financiële foto" van het bedrijf.

Voorbeeld

Stel dat Simone twee jaar geleden de computer heeft gekocht voor € 3.000,-. Twee jaar geleden stond de computer op de balans voor de verkrijgingsprijs, dus € 3.000,-. Nu is de computer veel minder waard. De waarde van de computer op de balans daalt met een voorgenomen bedrag per jaar. De werkelijke waarde kan natuurlijk een heel andere zijn.

Op vaste activa "schrijf je af". Dat wil zeggen dat je de verkrijgingsprijs uitsmeert over een aantal jaren. De computer wordt bijvoorbeeld over een periode van drie jaar afgeschreven. Ieder jaar daalt de waarde op de balans met € 1.000,-. Dat is een waardedaling van bijna € 2,75 per dag!

Afschrijven doe je steeds over een vooraf vastgestelde tijd. Voor gebouwen is een afschrijving van twintig tot dertig jaar gebruikelijk. Transportmiddelen schrijf je in vijf jaar af en computers hebben, zoals je zag, een afschrijvingstermijn van drie jaar. Met de afschrijvingstermijn maak je een schatting van de economische levensduur van een duurzaam productiemiddel.

Fig. 1.3
 Een dergelijk duurzaam
 productiemiddel – een
 winkel – wordt over een
 lange periode afge-
 schreven.

Vlottende activa

voorraden Onder de vlottende activa vallen de voorraden, de debiteuren en de liquide middelen. Over vlottende activa kennen we geen afschrijving. Het assortiment producten van Jan en Simone hoort ook bij de vlottende activa. Je rekent deze tot de *voorraden*, zelfs al blijft er misschien iets langer dan een jaar onverkocht in de winkel liggen.

debiteuren Ook de *debiteuren* vallen onder de vlottende activa. De debiteuren van de winkel zijn de klanten die op rekening hebben gekocht en dus een schuld bij Jan en Simone hebben. Op de balans wordt achter de post "Debiteuren" het totale bedrag aan openstaande facturen ingevuld. Als er facturen worden betaald, daalt dit bedrag. Als er nieuwe facturen worden verstuurd, stijgt het. Zowel de post Voorraden als de post Debiteuren verandert dagelijks. Toch dalen deze posten nooit helemaal tot nul. Ze hebben altijd een vast bestanddeel. We noemen dit respectievelijk de *goederenkern* en de *debiteurenkern*.

goederenkern
debiteurenkern

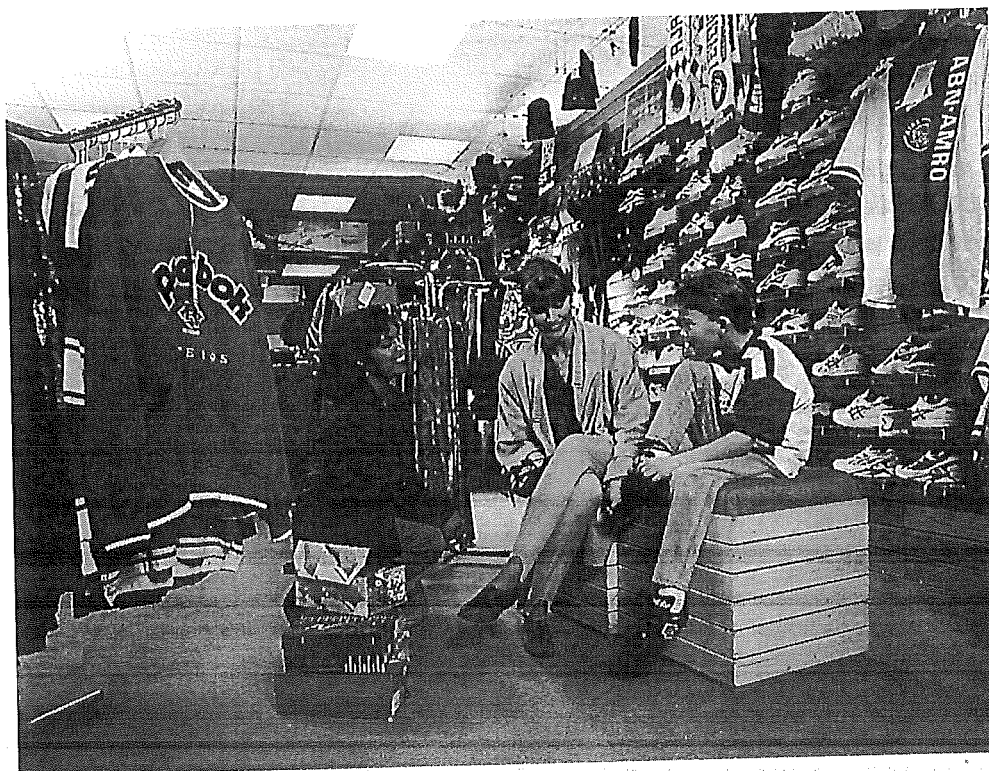
In de winkel van Simone en Jan verandert de voorraad steeds, maar er is altijd een bepaalde voorraad weekbladen aanwezig. Stel dat er op maandag 200 bladen in de winkel liggen. Op maandag verkoopt Simone er 65, op dinsdag 43, op woensdag 32, op donderdag 42, op vrijdag 51 en op zaterdag 79. Op donderdag worden 180 nieuwe bladen geleverd. Het voorraadverloop aan het einde van de dag ziet er dan als volgt uit.

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag
135	92	60	198	147	68

ijzeren voorraad Hoewel de voorraad voortdurend verandert, bestaat de goederenkern uit de minimumvoorraad, de 60 bladen die op woensdag nog in voorraad zijn. We noemen deze goederenkern ook wel de *ijzeren voorraad*.

Fig. 1.4

De winkelvoorraad is nooit nul. De altijd aanwezige voorraad vormt de goederenkern.

Hetzelfde geldt voor de post Debiteuren. Ook deze verandert dagelijks, maar er zullen altijd debiteuren zijn. Er staat dus altijd een bepaalde waarde aan facturen uit: de debiteurenkern.

Het gaat dus om een kern in goederen en een kern in debiteuren waaruit geen geld vrijkomt.

liquide middelen

De *liquide middelen* zijn de geldmiddelen in de vorm van kas- en banktegoed waar je als ondernemer direct over kunt beschikken. Het gaat om geld dat contant aanwezig is en geld dat op de bank direct opneembaar is. Je kunt nu de activakant van de balans van Jan en Simone met getallen invullen. Zie figuur 1.5.

Fig. 1.5
De activakant van JenS
Corner

Activa		Passiva
Vaste activa		
Gebouwen	€ 200.000,-	
Inventaris	- 60.000,-	
Vlottende activa		
Vorraden	€ 25.000,-	
Debiteuren	- 7.500,-	
Kas/Bank	- 15.500,-	
Totaal vermogen	€ 308.000,-	

Nu komen de passiva aan de orde. Deze worden verdeeld in het vreemd vermogen en het eigen vermogen.

Vreemd vermogen

Het vreemd vermogen is het vermogen dat door anderen aan het bedrijf ter beschikking is gesteld. Als Simone geld van haar ouders heeft geleend om haar bedrijf te starten, valt dat onder vreemd vermogen.

Er zijn twee soorten vreemd vermogen:

- vreemd vermogen op lange termijn;
- vreemd vermogen op korte termijn.

Vreemd vermogen op lange termijn

hypothecaire lening

Dit is geleend geld waarover je langer dan een jaar kunt beschikken. Het bekendste voorbeeld van lang vreemd vermogen is de *hypothecaire lening* die je meestal bij een bank afsluit. Ook de *familielening* die Simone bij haar ouders heeft afgesloten en die zij pas over twintig jaar hoeft terug te betalen, is vreemd vermogen op lange termijn.

familielening

financial leasing

Nog een vorm van vreemd vermogen op lange termijn is *financial leasing*. Financial leasing is een vorm van financiering. De bank betaalt voor de ondernemer een bepaald duurzaam productiemiddel. In het voorbeeld van JenS Corner kun je denken aan een bedrijfsauto. Maandelijks betalen Jan en Simone een vast bedrag aan de bank voor rente en aflossing. De overige kosten, zoals onderhoud en verzekering, moeten ze ook betalen.

Vreemd vermogen op korte termijn

Vreemd vermogen op korte termijn is geld dat binnen een jaar moet worden terugbetaald: je beschikt er hoogstens een jaar over, maar meestal veel korter. De twee belangrijkste vormen zijn de leverancierskredieten en het krediet in rekening-courant.

leverancierskredieten

Je spreekt van *leverancierskredieten* als je een leverancier niet direct hoeft te betalen. Als JenS Corner wekelijks voor een bedrag van € 900,- aan tijdschriften koopt en deze pas na een week hoeft te betalen, is er sprake van leverancierskrediet. Soms geeft een leverancier een korting aan zijn afnemer als deze binnen een bepaalde termijn betaalt.

Voorbeeld

JenS Corner heeft een hoek in de winkel opnieuw ingericht voor een bedrag van f 13.500,-. Als Jan en Simone binnen acht dagen de rekening hiervan betalen, mogen zij 2% op dit bedrag in mindering brengen. Volgens de leveringsvoorwaarden van de winkelinrichter moet JenS Corner normaal binnen twee maanden betalen. Wat betaalt JenS Corner extra bij de late betaling? Binnen acht dagen wordt 2% ($\cancel{x} \text{ € } 13.500,-$) = € 270,- minder betaald dan bij betaling binnen twee maanden. Over een periode van 60 - 8 dagen is dit een rente van $365 / 52 \times 2\% = 14\%$ op jaarbasis. Leverancierskrediet is in dit voorbeeld een dure vorm van krediet.

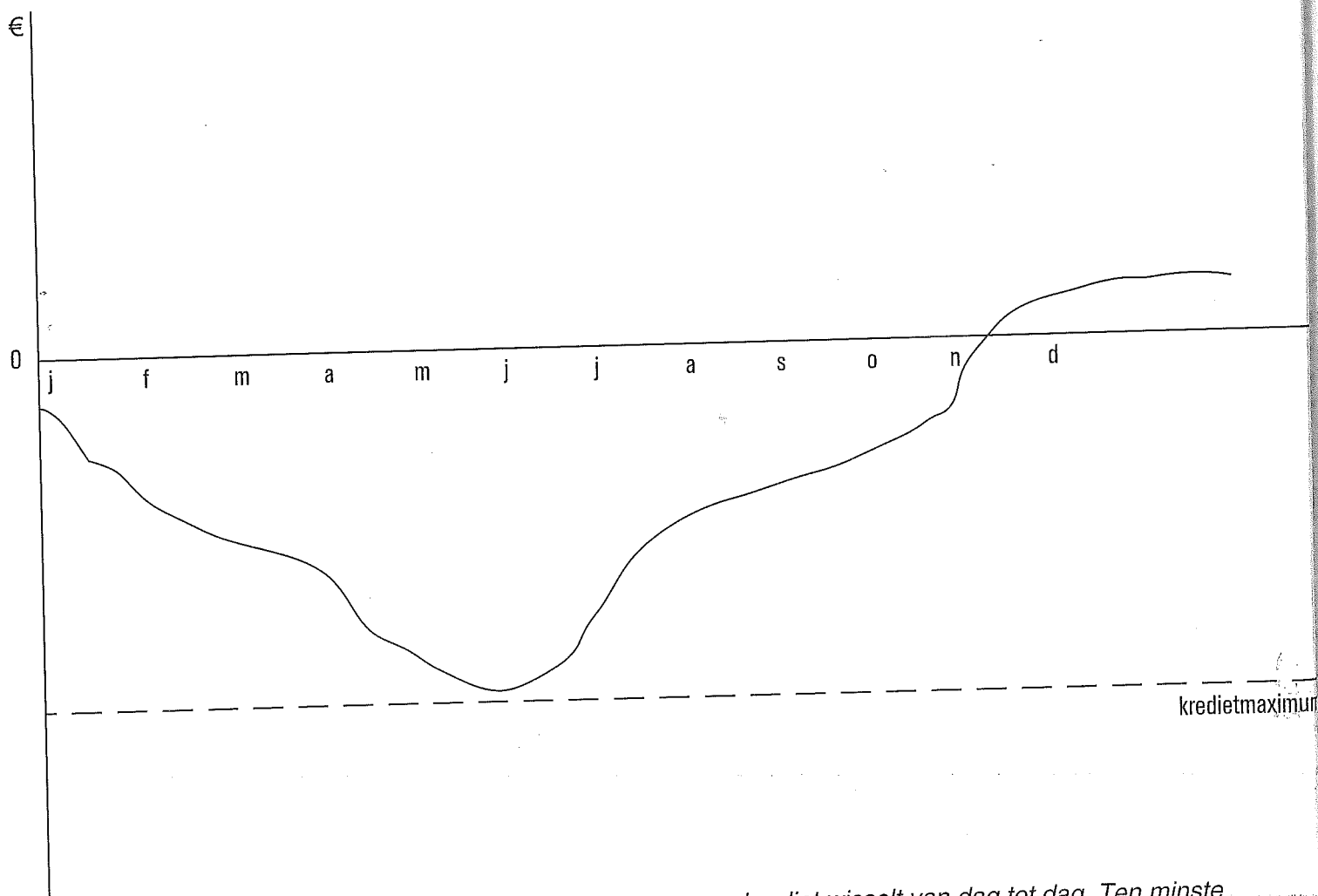

Fig. 1.6

Het opgenomen krediet wisselt van dag tot dag. Ten minste eenmaal per jaar moet het op € 0,- staan.

krediet in rekening-courant

Bij het krediet in rekening-courant gaat het om een vorm van kortlopend geleend geld. De crediteur heeft de mogelijkheid om binnen de afgesproken grenzen gebruik te maken van de kredietmogelijkheid. JenS Corner zou kunnen beschikken over een kredietmogelijkheid van € 30.000,-. Dit bedrag is niet voortdurend nodig. Het kan dagelijks van grootte wisselen (zie figuur 1.6). Sommige maanden hebben Jan en Simone het krediet niet nodig, sommige maanden gebruiken ze ongeveer de helft, en soms hebben ze het hele bedrag nodig. Afhankelijk van de hoeveelheid die ze gebruiken, betalen ze rente. Deze financieringsvorm is bij uitstek geschikt om schommelingen in de debiteuren en voorraden op te vangen.

Voorbeeld

Jan en Simone hebben van hun kredietmogelijkheid over het hele jaar, 65% benut. De rente was gemiddeld 6,8%. Over het kredietplafond moet per kwartaal een percentage van 1,5% betaald worden aan administratiekosten. Hoe hoog zijn de totale kosten?

Rente: 6,8% van 65% van € 30.000,- = € 1.326,-

Provisie: 1,5% van € 30.000,- = € 450,-

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is de sluitpost van de balans. Pas als al de overige onderdelen bekend zijn, bereken je het eigen vermogen. Daardoor is de balans altijd in evenwicht. Het eigen vermogen is dus elke dag anders. Elke dag wordt er afgeschreven, elke dag wordt er verkocht en bijna elke dag wordt er gekocht in JenS Corner.

Simone heeft haar spaargeld in het bedrijf gestopt bij de start. Voor de inventaris heeft ze gedeeltelijk gezorgd. Je kunt nu de passivazijde van het bedrijf invullen. Zie figuur 1.7.

Fig. 1.7
De activa- en de passivazijde van JenS Corner

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 78.500,-
Gebouwen	€ 200.000,-	Vreemd vermogen	
Inventaris	- 60.000,-	op lange termijn	€ 210.000,-
Vlottende activa		op korte termijn	- 19.500,-
Vorraden	€ 25.000,-		
Debiteuren	- 7.500,-		
Kas/Bank	- 15.500,-		
Totaal vermogen	€ 308.000,-	Totaal vermogen	€ 308.000,-

Bij vreemd vermogen op lange termijn zie je de lening van de bank en de familielening. Een familielening is een zogenaamde "achtergestelde lening". Als een schuld bij een faillissement later dan een andere schuld kan worden ingewonnen, spreek je van een achtergestelde lening. Voor de zekerheid van een familielening wordt geen hypotheek gevestigd, zoals een bank dat doet. De bank krijgt bij een faillissement dus altijd eerder haar vordering.

Het vreemd vermogen op korte termijn bedraagt € 19.500,-. Dit zijn de rekeningen die je nog moet betalen, en het tegoed in rekening-courant bij de bank. Om deze te kunnen betalen kun je de liquide middelen gebruiken die je op de activakant van de balans vindt. Je kunt steeds de liquide middelen, eventueel samen met de voorraden, vergelijken met het vreemd vermogen op korte termijn. Hieruit leid je de liquiditeit van het bedrijf af.

1.2 Een liquiditeitsbalans samenstellen

Met behulp van een voorbeeld stellen we een liquiditeitsbalans samen. Ook het systeem van afschrijven krijgt aandacht. We gaan uit van de volgende gegevens.

Verkrijgingsprijs gebouw	650.000,-
Verkrijgingsprijs inventaris	250.000,-
Financial lease auto t.w.v.	45.000,-
Beginvoorraad	30.000,-
Debiteuren per 01-01	0,-
Liquide middelen	8.500,-
Lening bank per 01-01	710.000,-
Krediet	40.000,-

Het gebouw wordt met 5% per jaar afgeschreven, de inventaris met 10%. Na een jaar heeft de voorraad een waarde van € 27.000,-. De liquide middelen zijn opgelopen tot € 11.600,-. Het krediet bedraagt na een jaar € 45.000,- en er is voor een bedrag van € 6.000,- aan debiteuren. Na een jaar is € 35.500,- afgelost.

Opdracht

1. Stel de balans per 01-01 en per 31-12 op.
2. Geef een eerste oordeel over de liquiditeit aan het begin van het jaar en aan het einde van het jaar.

Uitwerking 1

Activa	01-01	31-12	Passiva	01-01	31-12
Gebouwen	€ 650.000,-	€ 617.500,-	Eigen vermogen	€ 188.500,-	€ 173.600,-
Inventaris	- 250.000,-	- 225.000,-	Vreemd vermogen		
Voorraden	- 30.000,-	- 27.000,-	lange termijn	- 710.000,-	- 674.500,-
Debiteuren	- 0,-	- 6.000,-	korte termijn	- 40.000,-	- 45.000,-
Kas/bank	- 8.500,-	- 11.600,-	Totaal vermogen	€ 938.500,-	€ 893.100,-
Totaal vermogen	€ 938.500,-	€ 893.100,-			

Fig. 1.8

Toelichting

De gebouwen en inventaris zijn door afschrijving in waarde verminderd. Op papier althans, want door veranderingen in de omgeving van het bedrijf kan de werkelijke waarde van het pand in waarde zijn gedaald of gestegen.

Aan het einde van het eerste jaar zijn er debiteuren. De lening is voor een gedeelte afgelost. De conclusie is dat het eigen vermogen iets in waarde is afgenomen.

Uitwerking 2

Om de liquiditeit aan het begin en aan het einde van het jaar te beoordelen maak je een vergelijking tussen de meest liquide posten van de activakant en het vreemd vermogen op korte termijn aan de passivakant. De indruk is dat het bedrijf op het moment van het opstellen van de balans met moeite aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.

1.3 Afsluiting

In dit hoofdstuk heb je leren werken met een belangrijk hulpmiddel in het financiële management, namelijk de balans. Je hebt gekeken naar die onderdelen van de balans waarmee je iets van de liquiditeit van je bedrijf kunt afleiden; vandaar het begrip "liquiditeitsbalans".

Liquiditeit is het vermogen van een bedrijf om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te voldoen.

De liquiditeitsbalans is een hulpmiddel om de liquiditeit van een bedrijf te beoordelen. De liquiditeitsbalans is een momentopname van het bedrijf. Het geeft een overzicht van de vermogensaanwending (waarvoor gebruikt?) en de vermogensverkrijging (hoe verkregen?).

Het vermogen van een bedrijf kan zijn aangewend in de vaste en de vlottende activa. Over vaste activa, zoals gebouwen en inventaris, wordt afgeschreven.

Vlottende activa zijn de voorraden, de debiteuren en de liquide middelen.

Het vermogen kan zijn verkregen uit eigen vermogen en uit vreemd vermogen.

Vreemd vermogen is op lange termijn en op korte termijn. Uit gegevens van een bedrijf kun je de liquiditeitsbalans op elk gewenst moment opstellen.

Door een vergelijking van de onderste posten van de activa- en de passivakant krijg je inzicht in de liquiditeit van een bedrijf. Met andere woorden: is het bedrijf in staat om op korte termijn aan haar betalingsverplichtingen te voldoen?

1.4 Vragen

- 1 Wat versta je onder de liquiditeit van een bedrijf?
- 2 Wat laat een liquiditeitsbalans zien?
- 3 Hoeveel bedraagt de balanswaarde na één jaar van een computer die is gekocht voor € 3.000,- en die in drie jaar lineair wordt afgeschreven?
- 4 Welke posten vallen onder de vlottende activa?

- 5 Wat versta je onder een debiteurenkern?
- 6 Geef een andere omschrijving voor goederenkern.
- 7 Wat zijn liquide middelen?
- 8 Wat is het verschil tussen lang vreemd vermogen en kort vreemd vermogen?
- 9 Wat versta je onder financial lease?
- 10 Wat is een rekening-courantkrediet?
- 11 Wat is een achtergestelde lening?
- 12 Een ondernemer koopt goederen ter waarde van € 12.000,-. Als hij binnen acht dagen betaalt, mag hij 1,5% op dit bedrag in mindering brengen. Volgens de leveringsvoorwaarden moet binnen één maand zijn betaald. Wat zijn de kosten in procenten op jaarbasis van dit aangeboden leverancierskrediet?
- 13 Een ondernemer koopt een partij goederen voor € 12.000,-. De betalingsconditie is 3% korting indien je binnen acht dagen betaalt of netto te betalen binnen zestig dagen. Om de 3% korting te kunnen benutten, moet de ondernemer gebruikmaken van een bankkrediet waarvoor hij 10% rente moet betalen.
- Wat kost het leverancierskrediet in procenten per jaar?
 - Hoe groot is het bedrag van de korting?
 - Wat zijn de rentekosten van het bankkrediet?
 - Hoeveel voordeel geeft het gebruik van het bankkrediet?
- 14 Bereken de kosten van het leverancierskrediet uitgedrukt in procenten per jaar.
- 1% korting bij betaling binnen acht dagen of twee maanden netto;
 - 1,5% korting bij betaling binnen acht dagen of een maand netto.
- 15 Voor het opstellen van een liquiditeitsbalans ga je uit van de volgende gegevens op 01-01 van een bepaald jaar.

Verkrijgingsprijs winkelpand	350.000,-
Verkrijgingsprijs inventaris	95.000,-
Beginvoorraad goederen	94.000,-
Debiteuren	36.000,-
Liquide middelen	5.000,-
Lening bank	270.000,-
Krediet bank	75.000,-
Crediteuren	40.000,-

Het gebouw wordt met 5% per jaar afgeschreven, de inventaris met 10%. De voorraad heeft na een jaar een waarde van € 91.000,-. De liquide middelen zijn opgelopen tot € 12.000,-. Het krediet is na een jaar € 50.000,- en er staat voor een bedrag van € 32.000,- aan debiteuren. Verder is er in het jaar op de lening € 30.000,- afgelost. De stand van de crediteuren is na een jaar € 38.000,-.

Gevraagd:

- a Stel de liquiditeitsbalans per 01-01 en per 31-12 op.
- b Geef een eerste oordeel over de liquiditeit aan het begin en aan het einde van het jaar.